

Allemannsretten

Allemannsretten er retten til fri ferdsel i utmark

- Allemannsretten gjelder i første rekke i utmark. Den gir oss ikke bare rett til å gå i naturen, vi kan padle, telte, sykle, bade, ferdes fritt motorbåt langs norskekysten, plukke bær, fiske fritt i saltvann og mer til! Les om allemannsretten her.

I Norge er vi heldige, vi har rett til å ferdes fritt i naturen. Til alle tider har folk i Norge hatt rett til å ferdes fritt i naturen. Rett til å høste bær, raste, bade og slå leir. Slike aktiviteter var ikke til ulempe for noen og de skadet ikke naturen og det er årsaken til at rettighetene ble anerkjent.

Allemannsretten gjelder i første rekke i utmark. Den gir oss ikke bare rett til å gå i naturen, vi kan padle, telte, sykle, bade, ferdes fritt motorbåt langs norskekysten, plukke bær, fiske fritt i saltvann og mer til!

Litt allemannshistorie

Allemannsretten er en gammel hevdvunnen rett for alle til å ferdes og oppholde seg på annenmanns grunn på visse vilkår. At en rett er hevdvunnen betyr omtrent at retten er blitt vunnet gjennom praksis. Allemannsretten har ikke vært lovfestet så lenge. Det skjedde først da Friluftsløven som kom i 1957 ble vedtatt.

«Formålet med denne loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmenhetens rett til ferdsel, opphold m.v. i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet bevares og fremmes.

En ganske så unik lov

Norge er blant de få land som har en slik lovfestet allemannsrett og allemannsretten i Norge er mer omfattende enn i de fleste andre land. Allemannsretten i Norge er en kulturarv.

Allemannsretten gir grunnlag for det tradisjonelle og verdifulle norske friluftslivet, og det er viktig at du ferde på en skikkelig måte, slik at ikke det blir nødvendig å begrense allemannsretten. I mange land omfatter allemannsrettighetene retten til å fiske i ferskvann. Det gjør den **ikke** i Norge. Det er **alltid** egne bestemmelser for innlandsfiske i Norge. Barn under 16 år får fiskekort for fiske i ferskvann gratis, men dette retten gjelder ikke for fiske av av de anadrome fiskeslagene; laks og sjøørret.

Rett til å ferdes på annenmanns utmark

Allemannsretten er uavhengig av hvem som eier grunnen. Det har derfor ikke adgang til å begrense ferdsel til fots ved å sette opp skilt om at et område er «privat». Det som er avgjørende for om allemannsretten gjelder eller ikke er om området er innmark eller utmark.

[Les mer om hva som er forskjellen på innmark og utmark.](#)

Sporløs ferdsel

Ved ferdsel i naturen bør prinsippet om sporløst ferdsel gjelde. Når du er på tur i skogen, ved sjøen eller på fjellet bør du forlate stedet mest mulig uberørt. På denne måten kan også de som

kommer etter deg oppleve gleden av å møte den uberørte naturen. Du bør rive ned ting du har bygget, som gapahuker og lignende, du legger stenen fra bålplassen tilbake og tar selvfølgelig med deg alt søppel som ikke brennes. Det er også en god skikk å rydde opp et andre som ikke er så flink til å ferdes sporløst som du er. Da blir det hyggelig å komme tilbake!
Grunneier har lov til bortvise mennesker som gjør skade på eiendommen.

Noen begrensinger

På denne siden finner du oversikt både over rettigheter og plikter, samt begrensninger i forhold til sykling, hester og hunder og annet.
Ferdelsesretten gjelder ikke motorisert ferdsel. Motorisert ferdsel i utmark med snøscooter, motorsykkel og så videre er utgangspunkt rett og slett forbudt.

Naturresevater

I enkelte naturvernområder, kan det også være begrenset mulighet til ferdsel. For eksempel er det ferdselsforbud i sjøfuglreservater i hekketiden. Hekketiden er 15.4.-1.8. de fleste steder.

Områder med mye ferdsel

På områder som brukes veldig mye av folk til friluftaktivitet kan det settes opp egne regler av kommunen og eieren av området for å verne naturen mot slitasje.

Betaling

I utgangspunktet er ferdselsretten fri, eller gratis om du vil.
Grunneier kan imidlertid ta en rimelig avgift for adgang spesielle områder som er tilrettelagt for friluftsliv. Eksempler på slik områder er badeplasser teltplasser. Avgiften må stå i forhold til hva eieren har gjort til fordel for friluftsfolket.
Det er ikke lov å ta betalt for ferdsel i skiløyper og på stier og lignende.

Dette er Allemannsretten

Den frie ferdselsretten – allemannsretten – gir oss rett til å ferdes fritt i naturen og til å høste av naturens goder.

Rettigheter

Du har rett til:

- **å ferdes fritt til fots og på ski i naturen**
Denne retten gjelder både på stier, veier og i terrenget.
Husk imidlertid alltid å lukke grunder etter deg og å ta hensyn til dyr på beite.
- **å ferdes over dyrket mark når den er snødekt eller frossen**
Denne retten gjelder i perioden 15.10. – 30.4
- **å bruke kano, kajakk, ro- eller seilbåt i vann og vassdrag.**
I ferskvann er det ikke allment tillatt med motorisert ferdsel
- **å raste, slå leir og overnatte i naturen**
se mer om telting og rasting

- **å sykle og ri langs stier og veier i utmark**
Les mer om sykling og ridning under begrensninger lengre ned på siden.
- **å bade i sjøen, vann og vassdrag**
- **å ferdes fritt i båt, fortøye og gå i land i utmark langs kysten**
Det er ikke tillatt å bruke kai eller brygge uten eierens samtykke. Fortøyningsringer, bolter ol kan imidlertid brukes dersom eieren ikke har forbudt det.
- **å plukke bær, sopp, urter og blomster.**
Unntatt er selvfølgelig fredete arter. Du kan også plukke nøtter dersom du spiser dem på stedet. Det er egne bestemmelser for plukking av multer i i Nordland, Troms og Finnmark. Det er forbudt å plukke multekart i hele landet.
- **å tenne bål om vinteren og hvis det ikke er skog i nærheten**
Vær alltid forsiktig med ild – husk at du ikke kan tenne bål i eller i nærheten av skogsmark i tiden 15.4. til 15.9. Når det gjelder bålbrenning kan det være lokale regler som er strengere, og myndighetene kan også bestemme at det skal være forbud mot å gjøre opp ild dersom det er veldig tørt og dermed stor skogbrannfare.
- **å sanke tørre kvister, greiner og trær til brensel.**
Du må imidlertid ikke skade levende trær. Du bør ikke tenne bål direkte på svaberg, da disse blir ødelagt av varmen og sprekker. Det er best å tenne bålet på et underlag av sand eller småstein
- **å fiske etter saltvannsfisk i saltvann**
- **å fiske gratis i ferskvann hvis du er under 16 år**
Barn under 16 år skal få gratis fiskekort i ferskvann der det selges fiskekort. På steder hvor det ikke selges fiskekort, kna barn under 16 år også fiske gratis og uten tillatelse. I forhold til denne retten finnes det begrensninger når det gjelder laks og sjørørret. Barna må de fleste steder ha et fiskekort, men de får det altså gratis.
- **å kjøre på og parkere bilen langs privat vei**
Med mindre eier har forbudt det

Plikter

Friluftsløven pålegger alle som ferdes i naturen en generell plikt til å opptre hensynsfullt og varsomt. Vi må ta hensyn til naturmiljøet, til næringsutøvelse og til andre.

Dette innebærer at vi ikke kan:

- **tråkke i dyrket mark og eng**
- **ferdes i skogplantefelt på barmark**
Et område regnes som skogplantefelt fra plantene er satt ut til de har nådd knehøyde

- **skade planter og trær**
Ved å bryte eller rive opp kvister for eksempel. Du kan heller ikke sanke never fra levende trær.
- **ødelegge eller rive ned gjerder og innhegninger**
- **forstyrre dyr og fugler, inkl. reir og unger**
- **sanke ved, stein og torv**
Det er ikke tillatt å ta med seg ved, stein og torv.
- **gjøre opp ild i skog og mark mellom 15. april og 15. september**
[Les mer om å tenne bål og om godkjente bål plasser](#)
- **kaste papir og annet søppel på veier og i terrenget**
Husk prinsippet om sporløs ferdsel
- **slå opp telt nærmere hus eller hytte enn 150 m – ved telting ut over to dager kreves tillatelse fra grunneier**

Du skal også vise hensyn:

- **til næringsutøvelse**
De som arbeider i naturen må få gode arbeidsforhold. Husk at disse oftest er eiere, eller arbeider for eieren.
- **til andre friluftsfolk**
En gylden regel er at den sterkeste tar hensyn til den svakere, voksen tar hensyn til barn, ridende og syklende til gående og så videre!

Når dette ikke skjer er det både irriterende og farlig. Husk at allemannsretten gjelder for alle, og egentlig mest for dem som ferdes til fots eller på ski.

Begrensninger av allemannsretten

Ved drikkevannskilder er det restriksjoner

Adferdsreglene rundt drikkevannskildene må respekteres.

Plikter for hundeeiere

Hund skal føres i bånd på turveger, i skiløyper og ellers på offentlige steder. Det gjelder ellers regler om båndtvang i andre områder, disse kan være lokale og fastsettes ut fra spesielle hensyn.

Generelt gjelder følgende:

I utmark gjelder båndtvangen fra 1. april til 31. oktober.

Ridning

Hest får ikke ferdes på veier og løyper som er preparert for skiløping og aking. Mange steder er det heller ikke tillatt å ri på stier eller i terrenget. Her må ryttere følge og sette inn i de lokale bestemmelsene. Ridning i terrenget er i utgangspunktet lovlig over skoggrensa og på stier og veier under skoggrensa.

Sykling

Syklister skal vise hensyn overfor gående. Også for sykling kan det gjelde lokale bestemmelser med hensyn til sykling i terrenget og på stier. Sykling i terrenget er i utgangspunktet lovlig over skoggrensa og på stier og veier under skoggrensa.

Jakt og fiske

Jakt og fiske i ferskvann og vassdrag inngår ikke i allemannsretten. Retten ligger hos grunneier, som må gi tillatelse. For at du skal kunne jakte må du dessuten ta en jaktprøve, og må betale jegeravgift til staten og skaffer deg jaktkort. Fredningsbestemmelser er overordnet også eierens jaktrettigheter.

Større arrangementer

Det kreves samtykke av grunneier til arrangementer som stevner, leirer og lignende dersom arrangementene kan medføre nevneverdig skade eller ulempe. Samtykke fra eier kreves også hvis området avsperras, for eksempel var start og mål i forbindelse med et idrettsstevne. Løyper for skirenn, terrengløp og liknende må legges slik at skade på skogen, gjerder og så videre unngås. Det kan være litt uklart når et arrangement er så omfattende at det kreves samtykke fra grunneier. En god regel er å snakke med grunneieren og i det minste informere om arrangementet. Dessuten lønner det seg å ha en dialog om hvor og hvordan arrangementet best kan gjennomføres. På den kan det etableres et godt samarbeid til fordel for alle.

Hva er innmark? Hva er utmark?

Utdrag fra lov om friluftsliv

§ 1. Hva som forstås med innmark og utmark.

Som innmark eller like med innmark regnes i denne lov gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått, kulturbeite og skogplantefelt samt liknende område hvor almenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker. Udyrkede mindre grunnstykker som ligger i dyrket mark eller engslått eller er gjerdet inn sammen med slikt område, regnes også like med innmark. Det samme gjelder område for industrielt eller annet særlig øyemed hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrengsel for eier, bruker eller andre.

Som utmark mener denne lov udyrket mark som etter foregående ledd ikke regnes like med innmark.

Dette sier loven om ferdsel i utmark

§ 2. Ferdsel i utmark

I utmark kan enhver ferdes til fots hele året, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

Det samme gjelder ferdsel med ride- eller kløvhest, kjelke, tråsykkel eller liknende på veg eller sti i utmark og over alt i utmark på fjellet, såfremt ikke eieren med friluftsnemndas samtykke har forbudt slik ferdsel på nærmere angitte strekninger.

Om motorferdsel i utmark gjelder også lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

Dette sier loven om ferdsel i innmark

§ 3. Ferdsel i innmark

I innmark kan enhver ferdes til fots i den tid marken er frosset eller snølagt, dog ikke i tidsrommet fra 30. april til 14. oktober. Denne ferdselsrett gjelder likevel ikke på gårdsplass

eller hustomt, inngjerdet hage eller park og annet for særskilt øyemed inngjerdet område hvor allmenhetens vinterferdsel vil være til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker.

Eier eller bruker kan – uansett inngjerding forby ferdsel over hage, plantefelt, høstsådd åker og gjenlegg (attlegg) også når marken er frosset eller snølagt, såfremt ferdselen er egnet til å volde nevneverdig skade.

Lykke til med naturkosen!